

ОСОБЕНО МНЕНИЕ

**на съдиите Владислав Славов, Благовест Пунев и Румен Ненков по
Раздел I, т. 1, абзац 5, т. 5 и т. 6 и Раздел II от диспозитива на решението по
к.д. № 3/2012 г.**

1. Относно мотивирането на указите за помилване (т. 1, абзац 5 и т. 5 на Раздел I):

В демократичните правови държави, сред които според Конституцията от 1991 г. е и Република България, управляващите дължат на управляваните обяснение за взетите от тях решения. Вярно е, че както действащият, така и всички предходни президенти и вицепрезиденти не могат да бъдат укорявани, че досега указите за помилване не са съдържали мотиви. Причината за това положение е, че те не са били обвързани с правно задължение да го сторят. Категорично отхвърляме обаче тезата на мнозинството конституционни съдии, че такова задължение не би могло да бъде въведено със закон. Тя е погрешна не само в съдържателен план (вж. съображенията по-долу), но и с оглед на неоправдания активистки подход при обсъждане на тълкувателния проблем, който, в нарушение на установения от Конституцията баланс между отделните власти, на практика превръща Конституционния съд в позитивен законодател, предписващ на носителя на законодателната власт какво може и какво не може да прави.

По принцип сме съгласни, че материалноправните основания за помилване трябва да се търсят единствено в духа на Конституцията, в прокламираните от нея принципи и ценности като справедливост, хуманност, милосърдие и пр. Преценката на държавния глава дали такива основания са налице или не, наистина не може да бъде ограничавана чрез закон. Тази преценка обаче не може да бъде волунтаристична, щом като президентските актове, включително и указите за помилване, подлежат на контрол за конституционност по чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията – обстоятелство, което аргументира необходимостта от оповестяване на съображенията на държавния глава, когато проявява своята „висша милост”. Можем само да си представим в какво затруднение би се оказал Конституционният съд при проверка за конституционносъобразност на оспорен указ за помилване, след като мотивите за

постановяването му не са изрично оповестени, т.е. забулени в тайнственост, подлежат единствено на разгадаване.

Според нас въпросът за мотивиране на указите за помилване е с процедурен характер и не е свързан с материалноправните основания за вземане на съответното решение, поради което няма абсолютно никаква конституционна пречка да бъде решен по целесъобразност от законодателната власт. Впрочем към настоящия момент е очевиден дисбалансът между задължението на съда да мотивира осъждането и липсата на такова задължение за президента, респ. вицепрезидента, при отмяната на най-съществената последица от това осъждане – изтърпяването на наложеното наказание.

2. Относно необходимостта от повторно издаване на указ по чл. 104 от Конституцията, когато едни и същи лица са избрани за президент и вицепрезидент за следващ мандат (т. 6 на Раздел I):

В правовата държава управлението се осъществява на основата на решенията на легитимно формирани институции, взети в рамките на Конституцията и законите. Персонализацията на властта е характерна само за предмодерните и тоталитарните общества. Според нас тези принципни положения трябва да се съобразяват при тълкуването на конституционната компетентност на българските държавни органи, включително и на държавния глава, чиято дейност в системата на разделение на властите също не е неограничена и е възможен предмет на контрол за конституционност. Дали един акт на президента е съобразен с Конституцията е въпрос, който се преценява само с оглед на момента на издаването му и в никакъв случай не може и не трябва да зависи от последвало обстоятелство, каквото е преизбирането на персонално същата президентска двойка. Така нареченият „континуитет“ на президентската власт несъмнено има институционален, а не персонален характер. Означава приемственост между последователно избраните президенти в смисъл, че не може да има период, през който държавата да остане без държавен глава, а не че президентските правомощията не са ограничени във конституционно определените времеви рамки на отделните мандати. Това с пълна сила е валидно и за хипотезата, когато дадена президентска двойка е преизбрана. Предвидената в чл. 95, ал. 1 от Конституцията възможност визира само правото на преизбиране на президента и вицепрезидента, но не и сливането на двата отделни

мандата и свързаното с тях упражняване на правомощия.

Новоизбраният президент може да възлага на вицепрезидента правомощията по чл. 104 от Конституцията само на основата на легитимната си власт, която се простира в рамките на петгодишния му мандат – с изтичането на този срок президентските пълномощия се прекратяват *ex lege* по аргумент от чл. 93, ал. 1 във връзка с чл. 97, ал. 1 от Конституцията (в този смисъл вж. още мотивите на Решение № 1 от 7.03.2006 г. по к.д. № 8/2005 г. на Конституционния съд). Без значение е дали персонално същите президент и вицепрезидент ще се кандидатираат и бъдат преизбрани за повторен мандат, тъй като при всяко положение съгласно чл. 93, ал. 5 от Конституцията се провежда избор за нов президент. Само новият избор създава демократична легитимност на избрания президент, макар и персонално той да е предишния. Дори когато е преизбран, президентът не може да ползва властта, с която е разполагал по време на предходния си мандат. Затова при всяко положение народният вот изисква от всеки новоизбран президент, бил той и персонално същия, да положи клетвата по чл. 96 от Конституцията и встъпвайки в правомощията си да осъществи визираните в основния закон действия, насочени към организиране на президентската институция, включително и издаването на нов указ по чл. 104 от Конституцията. Възприетото от мнозинството съдии тълкуване е съобразено със съществуващ конкретен проблем, който според нас би могъл да бъде решен с други правни средства, а не за сметка на отстъпление от буквата и демократичния дух на Конституцията.

3. Относно възможността Народното събрание да създава временни комисии по въпроси, които не са включени в парламентарния контрол върху изпълнителната власт (Раздел II):

Поначало всички парламентарни комисии, както постоянните така и временните, се създават, за да обслужват упражняването на конституционните правомощия на Народното събрание. Няма никаква конституционна опора да се приеме, че тяхното единствено предназначение е да подпомагат упражняването на контрола върху изпълнителната власт. Това личи съвсем ясно от разграничението на функциите по отношение на постоянните комисии, направено изрично в чл. 79, ал. 2 от Конституцията. Същото с още по-пълна сила се отнася и до временните комисии, избирани за извършване на конкретни проучвания и анкети, стига да са създадени за

установяване на факти и обстоятелства, които могат да послужат за основа на вземането на решения в рамките на установената от Конституцията компетентност на законодателния орган. Вярно е, че непосредственият парламентарен контрол върху дейността на президентската институция е недопустим, но в условията на демокрация и разделение на властите не би трябвало да има държавен орган, който да се третира като неприкосновена „свещена крва“. Например няма никакво конституционно основание да бъде забранено на Народното събрание да създаде временна комисия, която да проучи и анкетира фактите, пораждащи съмнения, че президентът или вицепрезидентът са нарушили Конституцията с оглед вземане на решение за сезиране на Конституционния съд с обвинение по чл. 103, ал. 2 от Конституцията или с искане за установяване на противоконституционност на конкретен президентски акт.

С оспореното решение от 15.02.2012 г. при спазване на чл. 79, ал. 3 от Конституцията е създадена временна комисия с проучвателен мандат, свързан с изследване на практиката по упражняване на определена категория конституционни правомощия от предходните президент и вицепрезидент. Пред комисията е поставена задача да установи фактически и правни положения по повод дейността на лица с властово положение в миналото, поради което поначало дейността ѝ не би могла да послужи като средство за парламентарен контрол. При всяко положение обаче проучването на определена практика по вземането на решения от държавните институции не би било израз на парламентарен контрол, дори и да ставаше въпрос за практиката на действащите президент и вицепрезидент. В случая създаването на временната комисия на Народното събрание по никакъв начин не влияе върху свободната, суверенната, независимата преценка на държавния глава при вземане на съответните решения в пределите на неговата компетентност. Такова нещо не произтича от предмета на проучването, обявен с мотивите на взетото решение. Целта на комисията е събиране на информация относно развитието на определени отношения, които несъмнено подлежат на законово регулиране в изпълнение на основното правомощие на парламента по чл. 84, т. 1 от Конституцията. Ситуацията би била абсолютно аналогична при създаване на временна комисия за проучване на практиката по прилагането на процесуалните закони от съда с оглед на тяхното подобряване. Убедени сме, че тогава никой не би поставил въпроса за накърняване на принципите на разделение на властите и независимостта на съдебната власт. В края на краищата считаме, че в парламентарната демокрация събирането, разпространението и използването за нуждите на усъвършенстване на нормативната

уредба на достоверна информация относно начина на упражняване на властта от онези, които разполагат с нея, е в интерес на обществото и не може произволно да се определя като способ за упражняване на институционален контрол.

В заключение намираме, че постановеното решение в оспорената от нас част не постига целите на тълкувателната дейност, тъй като не решава проблеми, а напротив – създава опасност от възникването на нови в бъдеще. Това се дължи на съобразяването с моментната конюнктура, което неминуемо обуславя нетрайност на дадените тълкувателни разрешения и рано или късно ще доведе до тяхното преобсъждане на основата на еволютивна интерпретация.